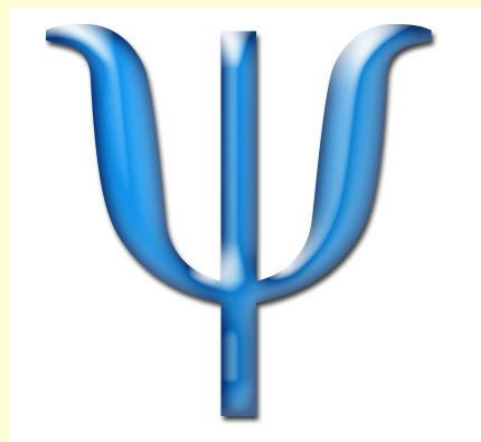

на тему:

ПАМ'ЯТЬ

План

- **1. Поняття про пам'ять.**
- **2. Теорії пам'яті.**
- **3. Класифікація пам'яті та характеристика окремих її видів.**
- **4. Процеси пам'яті: запам'ятовування, зберігання, відтворення, забування. Чинники успішного збереження та відтворення. Прийоми пригадування. Явище ремінісценції.**
- **5. Індивідуальні особливості пам'яті.**

1. Поняття про пам'ять.

- *Враження від навколишнього світу залишають сліди в нашій психіці, які зберігаються, закріплюються і при необхідності відтворюються. Ці процеси називаються пам'яттю.*

Пам'ять – це процес запам'ятовування, збереження та наступного пригадування або упізнавання того, що людина раніше сприймала, переживала чи робила.

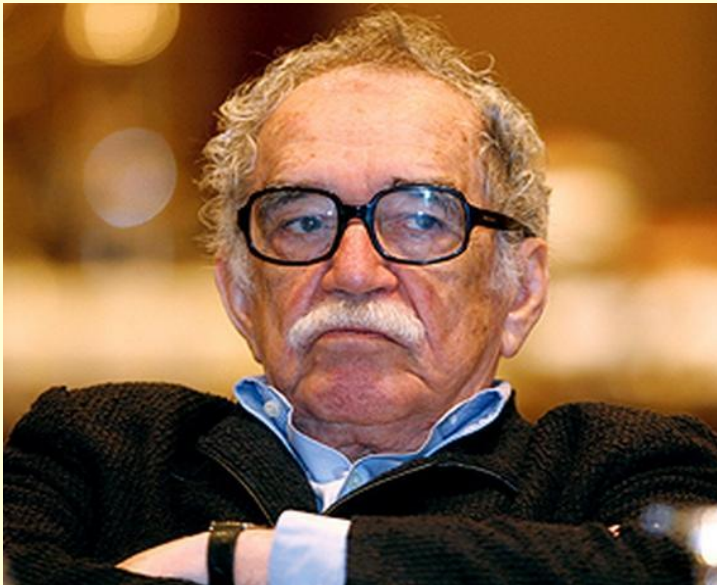
Ще древні греки вважали богиню пам'яті Мнемозіну матір'ю дев'яти муз.

Ім'я богині дало назву самій пам'яті. Вислови "мнемічна діяльність", "мнемічна задача", "мнемічні дії" відносяться до пам'яті.

- **”Без пам’яті ми були б істотами однієї миті. Наше минуле було б мертвим для майбутнього. Теперішнє безповоротно зникало б у майбутньому”.**
  - **С. Л. Рубінштейн**

Переконливим та цікавим є приклад, наведений у романі ”Сто років самотності” (Г. Маркес), у якому описана символічна ситуація втрати пам’яті у результаті захворювання.

Події життя проходять крізь пам'ять немов "через сито". Деякі з них затримуються на мить, інші – надовго. Пам'ять має вибірковий характер. Коли б зберігалась уся інформація, яку сприймає мозок, то нервові клітини були б настільки перевантаженими, що не можливо було б відділити головне від другорядного. Діяльність мозку була б паралізованою.

Тому пам'ять – це не лише здатність до запам'ятовування, але й до забування.

Значення пам'яті

- 1. Допомагає закріпити, зберегти і в майбутньому застосувати набутий досвід.
- 2. Є необхідною умовою формування і збереження особистості.

Пам'ять, як і всі інші психічні процеси, має характер діяльності. На запам'ятовування впливає:

- емоційне ставлення;
- вольові якості;
- загальна культура людини;
- інтереси та потреби.

- Пам'ять є у всіх живих істот, але найвищого рівня вона досягла у людини. У тварин є лише два види пам'яті: генетична та механічна. Вони не застосовують мнемічних прийомів.

У людини є мовлення як могутній засіб запам'ятовування, спосіб збереження інформації у вигляді текстів, технічних записів.

- **Запам'ятовування можливе завдяки пластичності нервової системи. Ступінь пластичності у різних людей різний і свідчить про якість пам'яті людини.**

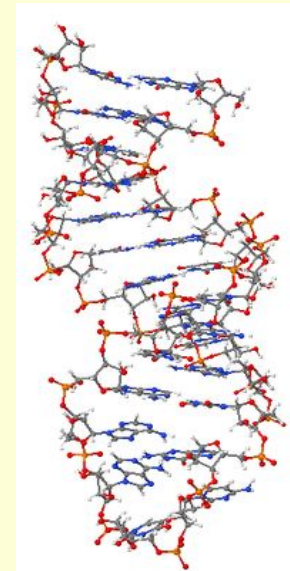
**Пластичність мозку не є раз і назавжди даною,
а розвивається у прямій залежності від активної і різноманітної діяльності самого мозку.
З віком пластичність мозку помітно знижується.**

Показники пластичності мозку:

- Швидкість утворення в мозку тимчасових нервових зв'язків.
  - Тривалість їх збереження.
  - Жвавість і легкість їх оживлення.
- Щоб короточасний слід збудження став довгочасним, повинен пройти час, протягом якого слід закріпиться, *консолідується*.

Процес запам'ятовування відбувається так:

1. Вплив або збудження викликає зміни в РНК (рибонуклеїновій кислоті) у нервовій клітині.
2. Ці зміни створюють можливість специфічно відповідати на повторі подразники.

2. Теорії пам'яті:

- 1. Асоціативна теорія пам'яті.**

Тимчасові нервові зв'язки є фізіологічним механізмом утворення асоціацій.

Асоціація – це зв'язок між окремими подіями, фактами або явищами, відображеними у нашій свідомості і закріпленими в нашій пам'яті. Запам'ятовування будь-якого предмету завжди відбувається у взаємозв'язку з іншими предметами.

Теорія виникла в XVII ст., активно розвивалась у XVIII-XIX ст. в Англії та Німеччині Г. Еббінгаузом, Г. Мюллером, А. Пільценером.

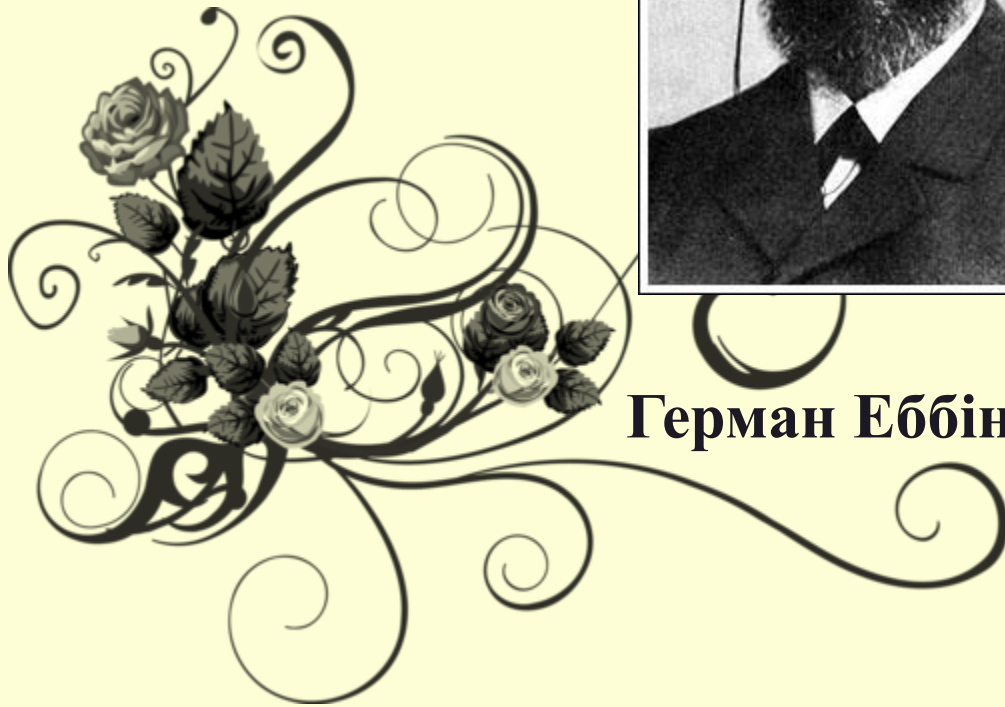
1. Асоціативна теорія пам'яті.

Герман Еббінгауз

Георг Мюллер

Види асоціацій:

- **1. Асоціація за суміжністю**

(в основі лежать просторові та часові співвідношення між предметами та явищами; наприклад, за запахом цвіту яблуні згадуємо теплий весняний вечір).

- **2. Асоціація за схожістю**

(в основі – схожість предмету на раніше відомий; наприклад, привітавшись з людиною як із знайомою, ми помітили, що помилилися).

- **3. Асоціація за контрастом (в основі – різні, відмінні, суперечливі факти та явища; наприклад, дощовий осінній день може викликати уявлення про сонячний теплий літній день).**

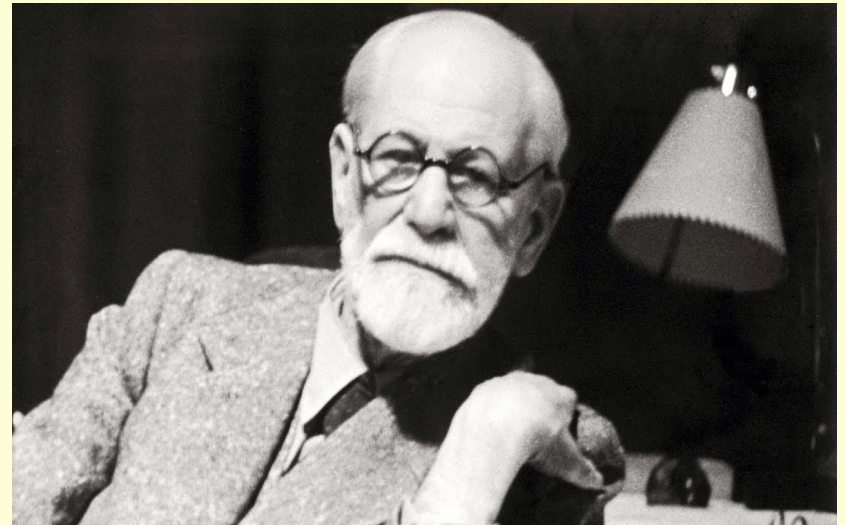

2. Вкінці XIX ст. на зміну асоціативній теорії пам'яті прийшла гештальттеорія

- Суть: і при запам'ятовуванні, і при відтворенні матеріал переважно існує *у вигляді цілісної структури*, а не випадкового набору елементів, як стверджувала асоціативна теорія.
- Деякі актуальні на даний момент потреби створили у людини певну установку на запам'ятовування або відтворення.

3. Психоеаналіз.

- Заслугою З. Фрейда і його наступників було виявлення позитивних і негативних емоцій, мотивів і потреб у запам'ятовуванні та забуванні. Психоеаналіз описує механізми підсвідомого забування.

4. Смысловая теория памяти

- на первый план в процессе запоминания и воспроизведения выступают смысловые связи, которые объединяют материал.

Альфред Бине

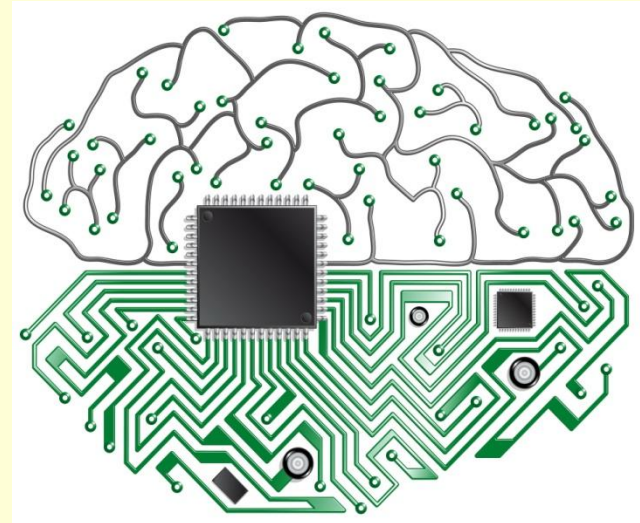
Карл Бюлер

5. Інформаційно-кібернетична теорія

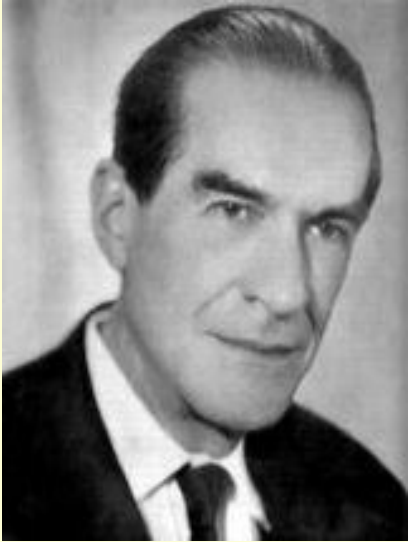
- **суть: мозок - своєрідна електронно-обчислювальна машина.**

6. Діяльнісна теорія пам'яті

суть: залежність продуктивності пам'яті від того, яке місце в ній займають мета і засоби запам'ятання чи відтворення; співвідношення продуктивності довільного і мимовільного запам'ятовування залежить від організації мнемічних дій.

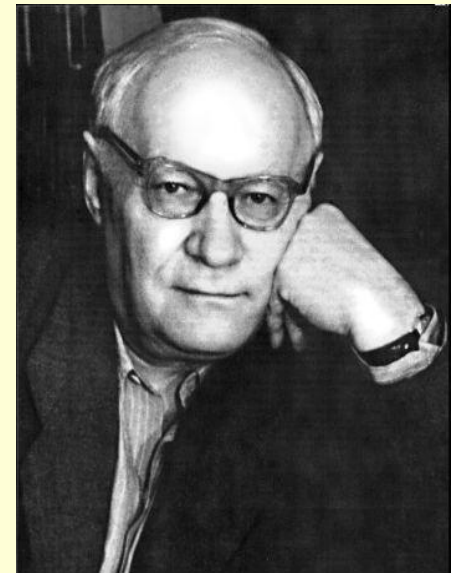
Діяльнісна теорія пам'яті

**Олексій Миколайович
Леонт'єв**

**Петро Іванович
Зінченко**

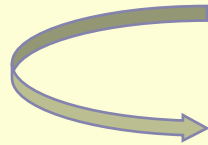

**Анатолій Олександрович
Смирнов**

3. Класифікація пам'яті та характеристика окремих її видів.

Види пам'яті:

В основу класифікації пам'яті покладено 3 основні критерії (ознаки).

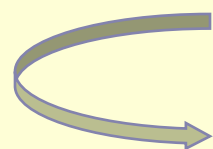
I. Об'єкт (предмет) запам'ятання:

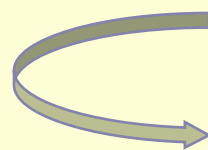
1. Рухова (моторна) – запам'ятовування та відтворення рухів та їх систем.

Рухова (моторна) пам'ять бере участь у формуванні рухових, трудових, спортивних умінь і навиків.

Індивідуальні відмінності рухової пам'яті залежать від:

– природжених фізичних особливостей організму;

– від правильності системи тренувань у виробленні рухових навичок.

Рухова пам'ять за своїм походженням (генетично) передусім іншим видам пам'яті. Розвиток вказаної пам'яті полягає в якісній її перебудові.

2. Емоційна пам'ять – пам'ять на переживання. Вона пронизує всі види пам'яті, але особливо проявляється в людських стосунках. Міцність запам'ятання залежить від емоційних переживань.

Емоційна пам'ять – регулятор поведінки людей залежно від пережитих почуттів.

За силою відтворення почуття дещо слабше: горе змінюється смутком, радість – спокійним задоволенням.

3. Образна пам'ять – збереження і відтворення образів раніше сприйнятих предметів та явищ дійсності.

Види: зорова, слухова, смакова, нюхова, дотикова.

Високий рівень образної пам'яті характерний для людей художніх професій.

Яскраво виражена образна пам'ять називається ейдетичною (від гр. – «ейдос» – образ).

4. Словесно-логічна пам'ять – це запам'ятовування та відтворення думок.

Два випадки:

- **відтворення загального смислу, суті;**
- **буквальне словесне відтворення (заучування на пам'ять).**

Запам'ятовування смислу – це запам'ятовування загальних і суттєвих сторін та ознак матеріалу.

Словесно-логічна пам'ять тісно пов'язана з мисленням.

II. За метою і способами запам'ятання та відтворення пам'ять поділяють на:

Мимовільну пам'ять – не ставиться спеціальна мета запам'ятати і пригадати, не застосовуються спеціальні прийоми та вольові зусилля.

Довільну пам'ять – ставиться спеціальна мета запам'ятати, робляться вольові зусилля, застосовуються мнемічні прийоми.

Мимовільна пам'ять у своєму розвитку передусь довільній, але автоматично в неї не переходить.

III. За тривалістю збереження інформації пам'ять поділяють на:

→ Короткочасну – процес відносно невеликої тривалості (кілька секунд чи хвилин), але достатньої для точного відтворення подій, що тільки-но сприйнялися. Через деякий час враження зникають і людина не може нічого пригадати (пам'ять друкарки).

→ Довготривалу – характеризується відносною тривалістю і міцністю збереження сприйнятого матеріалу.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПАМ'ЯТІ

4. Процеси пам'яті: запам'ятовування, зберігання, відтворення, забування.

Чинники успішного збереження та відтворення.
Прийоми пригадування. Явище ремінісценції.
Індивідуальні особливості пам'яті.

Процеси
пам'яті:

Запам'ятовування – це процеси закріплення тих образів і вражень, які виникли у свідомості від дій предметів і явищ дійсності у процесі відчуття та сприймання.

Види:

Ненавмисне
(мимовільне)

Навмисне
(довільне)

1. Ненавмисне (мимовільне) – відбувається без заздалегідь постановленої мети і не вимагає вольових зусиль.

**Умови успішного мимовільного запам'ятання:
яскравість, рухливість, незвичайність, новизна;
сильні емоційні переживання (як позитивні так і
негативні);
інтереси і потреби;
зв'язки з попереднім досвідом.**

Значення: розширює і збагачує життєвий досвід, не вимагаючи спеціальних зусиль.

2. Навмисне (довільне) – свідомо спрямоване на запам'ятання зі застосуванням вольових зусиль та спеціальних мнемічних прийомів.

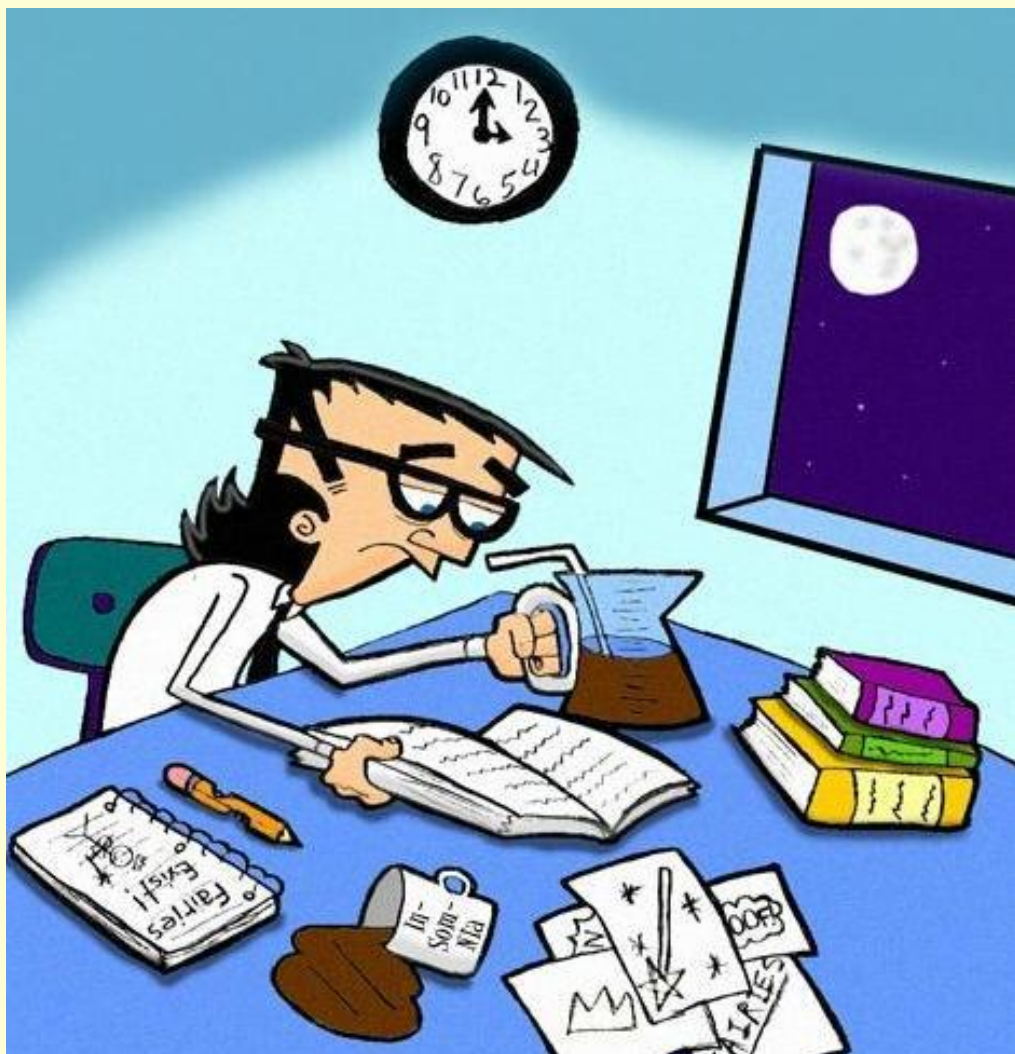
Заучування – систематичне, планомірне організоване запам'ятання зі застосуванням певних прийомів.

3. Механічне запам'ятання (зазубрювання) – це послідовне заучування окремих частин матеріалу без опори на смисловий зв'язок між ними.

Воно веде до формального засвоєння знань, бо вимагає багато часу.

Інколи застосовується для запам'ятання хронологічних дат, прізвищ.

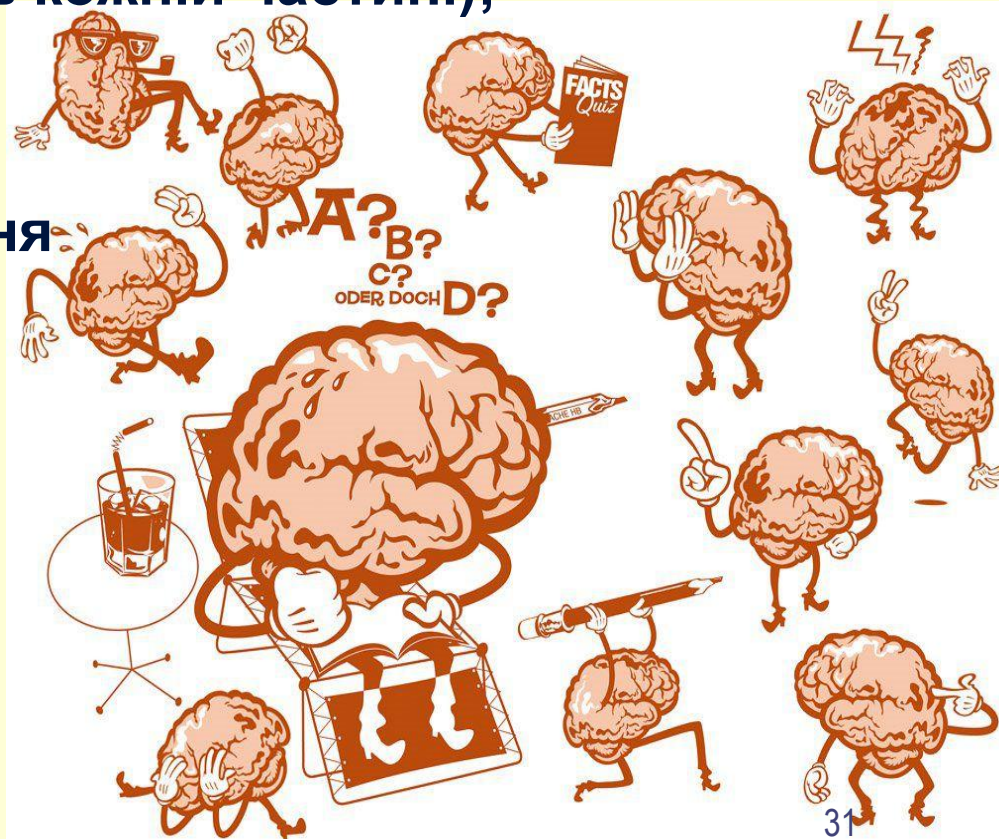

**4. Сміслове
(логічне) запам’
ятання –
безпосередньо пов’
язане з процесом
мислення, базується
на розумінні змісту
матеріалу та
усвідомленні
логічних зв’язків
між його частинами.**

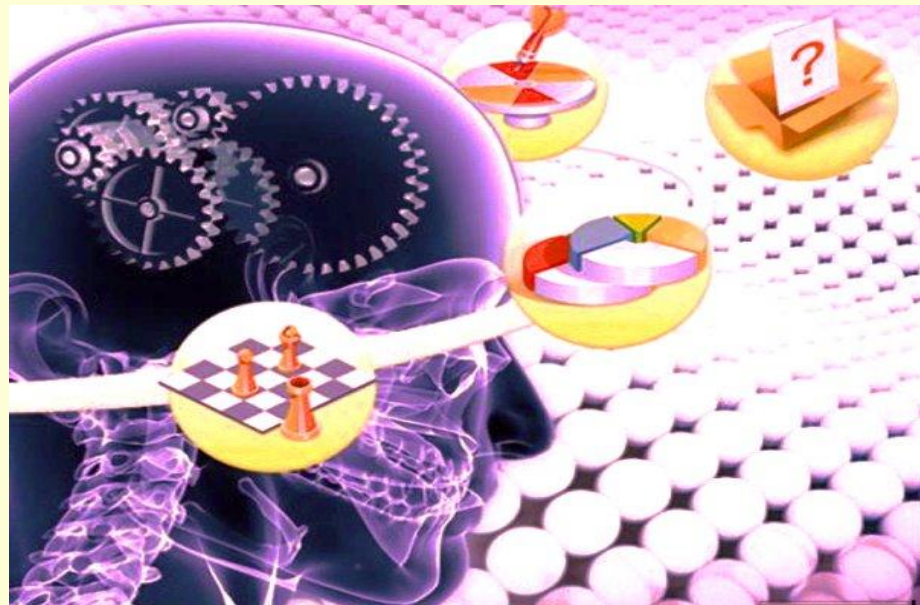
Прийоми, які полегшують логічне запам'ятовування:

- сміслові групування матеріалу (членування матеріалу на окремі частини з виділенням головного та істотного в кожній частині);
- встановлення зв'язків між виділеними частинами, усвідомлення логічної послідовності матеріалу;
- установка на міцне й тривале збереження в пам'яті навчального матеріалу;

Прийоми, які полегшують логічне запам'ятовування:

- чергування повторень і відтворень у процесі заучування;
- розподілене в часі повторення більш ефективне ніж концентроване (тобто суцільне). Поспішна підготовка до уроків не забезпечує міцного запам'ятання знань;
- невеликий, порівняно легкий матеріал необхідно заучувати в цілому, складний ділити за змістом на частини.

Складний матеріал заучується комбінованим способом (в три етапи):

1. Читають матеріал кілька разів (з'ясовують загальний зміст);
2. Кожну частину чи найбільш складні завчають окремо;
3. Матеріал повторно прочитують в цілому (з метою закріплення зв'язків між частинами).

Зберігання матеріалу підпорядковується закономірностям:

- «ефект краю» (краще зберігається початок і кінець навчального матеріалу);
- висока продуктивність повторення, яке раціонально розподілене в часі (не надто розтягнуте);
- триваліше зберігання інформації, засвоєної перед сном.

Упізнавання відбувається в результаті повторного сприймання (з'являється своєрідне почуття знайомості, яке лежить в основі упізнавання).

Відтворення (на відміну від упізнавання) характеризується оживленням образів без опори на повторне сприймання (зустріч із знайомим – це упізнавання, оживлення його образу в пам'яті – відтворення).

Пригадування – найбільш активне відтворення, пов'язане з певним напруженням нервової системи людини та вольовими зусиллями.

- **Процес пригадування ефективніший, коли забутий факт відтворюється не ізольовано, а в зв'язку з іншими фактами (відтворюється асоціація). Успіх пригадування залежить від логічного зв'язку забутого матеріалу з рештою збереженого в пам'яті.**
-

Забування – процес, протилежний зберіганню.

Види:

Повне (матеріал не відтворюється).

Часткове (відтворюються фрагменти або допускаються помилки).

Тривале (впродовж тривалого часу не вдається відтворити, пригадати що-небудь).

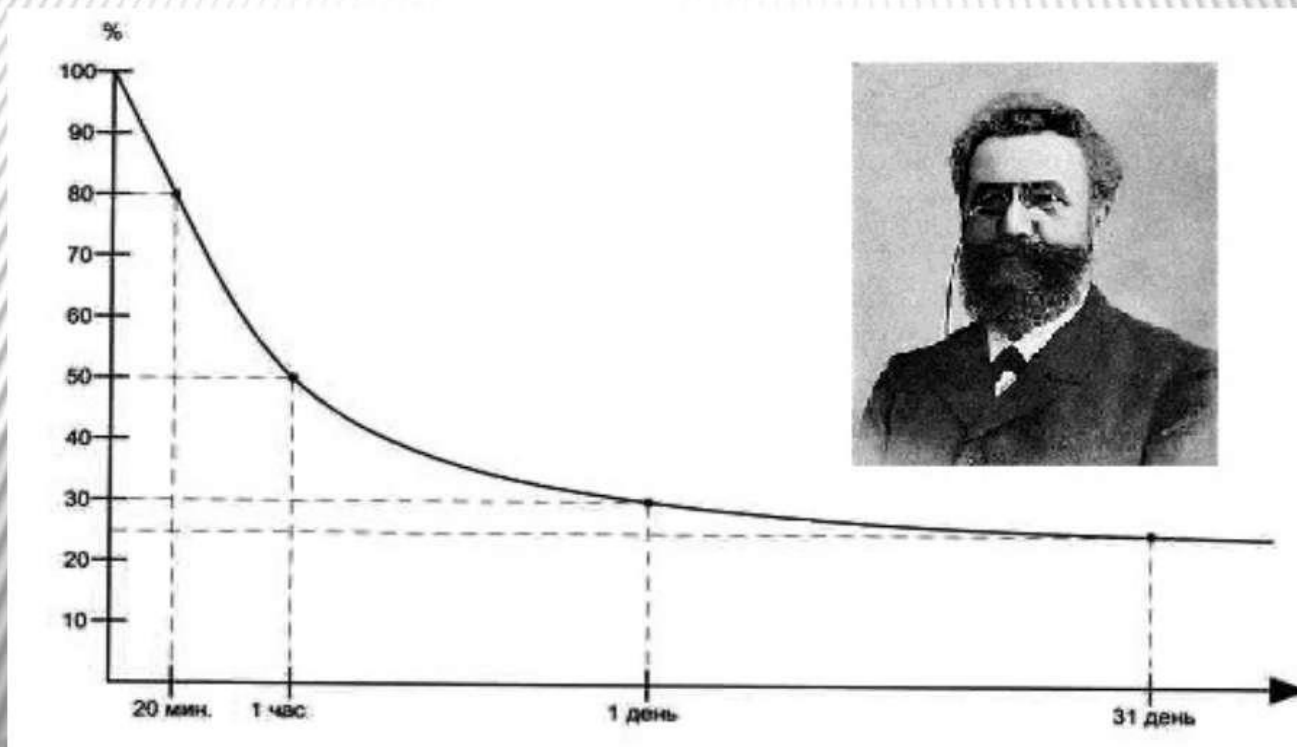
Тимчасове (матеріал відтворюється не в даний момент, а через деякий час).

Таке відстрочення відтворення того, що здавалося забутим, називається ремінісценцією (від латинського, означає «спогад»).

Процес забування відбувається нерівномірно:
– спочатку швидко, потім повільно; впродовж першої години забувається 60% отриманої інформації, через 6 днів залишається менше 20%.

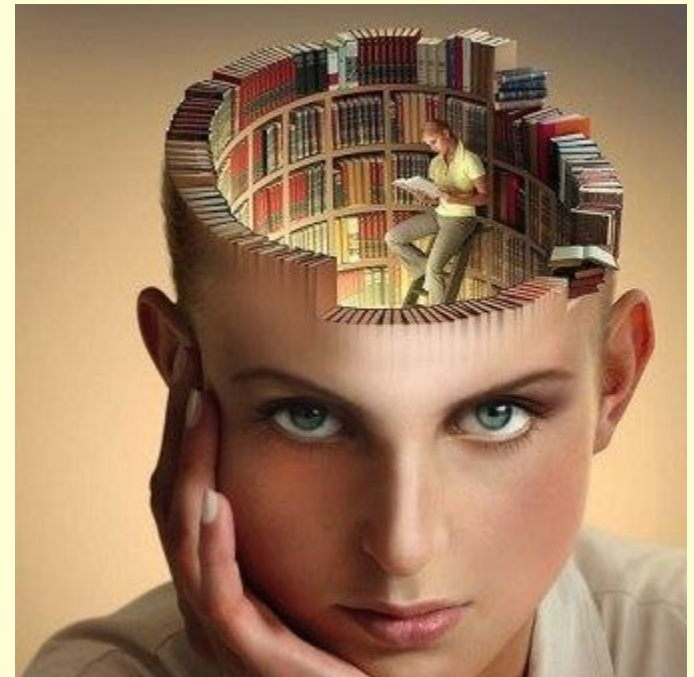
КРИВА ЗАБУВАННЯ ЗА Г. ЕББІНГАУЗОМ

Поради, виходячи з кривої забування:

перше повторення повинно відбуватися через 15-20 хв.
після заучування;
наступне повторення краще виконати через 8-9 год.
(краще перед сном або зранку);
готуючи відповідальний матеріал, повторити його
заздалегідь за
24 години.

*Швидко забувається те,
що слабо закріплене в пам'яті,
або засвоєне механічно.*

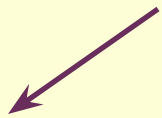

Засоби проти забування:

- повторення;

- застосування засвоєних знань на практиці.

Амнезія – порушення, втрата пам'яті.

Повна

Часткова

Тимчасова

Поняття про уявлення

- Уявлення – це образи предметів або процесів реальної дійсності, які в даний момент не сприймаються, але сприймалися раніше.

Уявлення відрізняються від сприймання за фізіологічним механізмом лише різницею у збудниках. Вони дещо бідніші, блідіші ніж сприймання.

Уявлення – це процес, а не зафіксована рухома картина.

Види уявлень:

зорові

слухові

нюхові

смакові

дотикові

кінестезичні